

JAARVERSLAG 2015

Dominicaans Studiecentrum voor Theologie
en Samenleving

Dominicaans Studiecentrum
voor Theologie en Samenleving

Jaarverslag 2015

Post- en bezoekadres:

DSTS / Project W!J
Nieuwe Herengracht 18
1018 DP Amsterdam
Tel.: 020-6235721
E-mail: secretariaat@dsts.nl
www.dsts.nl
www.nieuwwij.nl

Het Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving (DSTS) bestaat sinds 1988. Het is opgericht door de Nederlandse dominicanen en wordt door hen bekostigd. Vanaf de oprichting fungeert het DSTS als een vrijplaats voor theologisch onderzoek, naast de door kerken en overheid gefinancierde theologische instellingen in Nederland. De opdracht van het DSTS bestaat eruit een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van een eigentijdse theologie in de West-Europese context. Actuele maatschappelijke ontwikkelingen vormen het vertrekpunt van de vier jaar durende interdisciplinair opgezette onderzoeksprogramma's. De resultaten hiervan worden in boeken, artikelen, lezingen, interviews, et cetera verspreid en vinden via de traditionele en de nieuwe media hun weg naar een in religie en zingevingsvragen geïnteresseerd publiek.

Meer informatie is te vinden op www.dsts.nl.

Inhoud

Woord vooraf	6
1 Onderzoek op het DSTS	7
1.1 Onderzoeksprogramma naar meervoudige religiositeit op DSTS en VU	7
1.2 Deelprojecten onderzoekers	7
1.3 Boekproject 'waarheid'	9
1.4 De spiritualiteit van Meister Eckhart	10
2 De Edward Schillebeeckx-leerstoel voor Theologie en Samenleving	12
2.1 Achtergrond	12
2.2 Onderzoek vanuit de leerstoel	12
2.3 Activiteiten vanuit leerstoel	13
2.4 Internationale functies	15
2.5 Begeleiding promovendi	16
2.6 Stagiaire bij de leerstoel	16
2.7 Lezingen en publicaties vanuit de leerstoel	16
3 Samenwerking in dominicaans verband	17
3.1 Overleg met het Dominicaans Platform Nederland (DPN)	17
3.2 Festiviteiten 800 jaar dominicanen	17
3.3 Landelijk Projectenoverleg van dominicaanse projecten	18
4 Project W!J en de multimediale website Nieuwwij.nl	19
4.1 Doelstelling	19
4.2 Nieuwe ontwikkelingen bij Nieuwwij.nl	19
4.3 Medewerkers project W!J	20
4.4 'Nieuwwij in het land' - offline activiteiten	20
4.5 Nieuwwij internationaal	21
4.6 Bijzondere bijeenkomsten medewerkers Nieuwwij.nl	21
5 European Project for Interreligious Learning (EPIL)	22
5.1 Nieuwe leergang EPIL	22
6 Overige activiteiten van DSTS-medewerkers	24
7 Afzonderlijke bijdragen van de stafleden	25
7.1 Publicaties	25
7.2 Publicaties op Nieuwwij.nl	28
7.3 Lezingen en presentaties	31
7.4 Academische activiteiten	33
7.5 Media	34
7.6 Lidmaatschappen en werkgroepen	36
7.7 Besturen, redacties en adviesgroepen	36
8 Staf en Bestuur DSTS	37
8.1 Staf en directie	37
8.2 Bestuur	38
9 Vooruitblik	40

Woord vooraf

Het jaar 2015 is op het DSTS voorbijgevlogen. *Never a dull moment*, zoals u uit dit verslag kunt opmaken. Het onderzoek naar hoe om te gaan met culturele en religieuze verscheidenheid in een sterk gesecculariseerde samenleving werd verder voortgezet. Drie parttime onderzoekers werden begin 2015 aan de DSTS-staf toegevoegd. Zij keken naar religieuze diversiteit op scholen, in de politiek en in de publieke ruimte. De website Nieuwwij.nl draaide een mooi jaar en we deelden in de feestvreugde rond het 800-jarig jubileum van de dominicanen.

De focus lag opnieuw op *multiple religious belonging* (mrb) in Nederland. Uit een representatieve steekproef bleek dat 24 procent van de Nederlanders (zo'n 3,1 miljoen mensen) elementen uit verschillende levensbeschouwelijke tradities combineert. Dat is geen gering aantal. Hoe om te gaan met deze hybridisering van religie? Is *belonging* nog wel het goede woord als het om het behoren tot een religieuze traditie gaat? Is er nog sprake van een 'wij'? Of is de individualisering zover voortgeschreden dat niet alleen verbondenheid, maar ook de vraag naar 'wat is waarheid?' overboord is gezet? Deze en andere vragen werden via de Edward Schillebeeckx-leerstoel met collega-wetenschappers en op internationale fora bediscussieerd. Daarnaast werd op het DSTS aan een boek gewerkt, waarin de vraag naar *veritas* en de verschuivingen van waarheidsopvattingen centraal staan.

De aanslagen op de redactie van Charlie Hebdo lieten het aantal bezoekers op Nieuwwij.nl tot ongekende hoogte stijgen: 200.000 unieke bezoekers vonden in de maand januari de weg naar onze website; een nieuw record. De stijgende trend van bezoekers op Nieuwwij.nl hield het hele jaar aan en zo eindigde de site in 2015 met gemiddeld 60.000 unieke bezoekers per maand. Voor mij als directeur is het een feest om te zien met hoeveel enthousiasme en succes het jonge website-team dit DSTS-project in de afgelopen zeven jaar tot een succes heeft weten te maken. Nieuwwij.nl is inmiddels uitgegroeid tot een zeer belangrijke, zo niet dé belangrijkste speler op het gebied van de dialoog over levensbeschouwelijke vraagstukken in Nederland. Ook de vele aanvragen om binnen en buiten Nederland lezingen te geven over de betekenis van een 'nieuw wij' en *multiple religious belonging* maken duidelijk, dat het Dominicaans Studiecentrum zijn opdracht waar maakt: net als de dominicanen in de Middeleeuwen staan we op het marktplein, in het centrum van de samenleving, en leveren een actuele theologische bijdrage in een multireligieus en (post-)seculier Nederland.

Op welke manieren staf en bestuur van het DSTS, betrokkenen bij de leerstoel en de stagiaires, vrijwilligers en freelancers van Nieuwwij.nl aan dit alles hebben bijgedragen, kunt u in dit jaarverslag uitgebreid lezen. Rest mij nog iedereen te danken die zich in 2015 met hart, ziel en verstand voor het werk op het DSTS heeft ingezet. Het is soms een opgave, maar meestal een voorrecht om als directeur aan een jong, creatief en enthousiast team leiding te geven dat theologie en samenleving op een eigentijdse en eigenwijze manier met elkaar weet te verbinden.

Manuela Kalsky
Amsterdam, februari 2016

1 Onderzoek op het DSTS

In 2015 werd op het DSTS verder gewerkt aan het in 2013 gestarte onderzoeksprogramma 'Meervoudige religieuze binding als toekomstperspectief voor religie in Nederland' (2013 t/m 2016). Drie parttime onderzoekers werden voor de duur van een jaar aangetrokken. Zij deden onderzoek naar maatschappelijk relevante thema's die te maken hebben met culturele en religieuze diversiteit en hybride vormen van religie (zie 1.2). Naast dr. Manuela Kalsky maakt dr. André van der Braak als freelance onderzoeker deel uit van het onderzoeksteam van het DSTS.

1.1 Onderzoeksprogramma naar meervoudige religiositeit op DSTS en VU

Het DSTS-onderzoek naar meervoudige religieuze binding (*multiple religious belonging*) wordt in nauwe samenwerking met het NWO-onderzoeksproject op de Vrije Universiteit naar *multiple religious belonging* (mrb) vormgegeven. DSTS-directeur Manuela Kalsky heeft als leerstoelhouder van de Edward Schillebeeckx-leerstoel voor Theologie en Samenleving (zie hoofdstuk 3) een gelijknamig VU-project bij NWO ingediend, samen met André van der Braak, hoogleraar boeddhistische filosofie in dialoog met andere levensbeschouwelijke tradities. Dat is voor de duur van vier jaar (2013 t/m 2017 toegekend. Een PhD-student (Daan Oostveen) en een postdoc (dr. Joantine Berghuijs) doen – op hermeneutisch en empirisch gebied – eveneens onderzoek naar *multiple religious belonging* op de VU, gefinancierd door NWO. Academische uitwisseling met internationale onderzoekers op het gebied van mrb, o.a. door de toekenning van mrb-panels op twee internationale academische conferenties (de conferentie van de International Association for the History of Religion in Erfurt, Duitsland, en de American Academy of Religion, Atlanta, VS), waren hiervan in 2015 het gevolg. In Nederland leidden de uitkomsten van een landelijke steekproef, uitgevoerd door onderzoeksbureau Motivaction, tot maatschappelijke en theologische discussie (artikelen, interviews, lezingen – zie paragraaf 3.2) over de veranderingen in het levensbeschouwelijke landschap. Op deze manier ontstond een optimale wisselwerking tussen de resultaten van interdisciplinair academisch onderzoek en actuele maatschappelijke levensbeschouwelijke kwesties.

1.2 Deelprojecten onderzoekers

Dankzij een door Projecten in Nederland toegekende subsidie versterkten godsdienstfilosoof Taede Smedes, theoloog Matthias Kaljouw en humanist Bart Mijland voor één jaar het DSTS. Zij voerden hun eigen deelprojecten uit:

Taede Smedes doet een éénjarig onderzoek naar de spiritualiteit van religieuze atheïsten, religieuze naturalisten en posttheïsten. Deze mensen zijn ieder op hun eigen manier, met of zonder God, op zoek naar een levensvisie waarin zij zich thuis voelen in de kosmos die hen overstijgt en omvat. Daarmee stelt Smedes de vraag of in de huidige vloeibare samenleving met een snel veranderend religieus landschap begrippen als 'geloof' en 'ongeloof' wellicht betekenisloos zijn geworden. Hij zoekt naar aanknopingspunten voor een nieuwe hermeneutiek van *religious belonging* die het dualistische denken in termen van 'theïsme' versus 'atheïsme' en 'religieus' versus 'seculier' overstijgt. Hierbij staan noties als verbondenheid, zich thuis voelen,

maar ook ervaringen van 'het heilige' centraal. Het onderzoek zal o.a. resulteren in de publicatie van een boek bij Amsterdam University Press. Gedurende het jaar schreef Smedes met regelmaat artikelen die voortsproten uit het project en recensies over boeken die hiervoor relevant waren. Veel van die artikelen verschenen op Nieuwwij.nl. Met name de briefwisseling tussen Smedes en Hendro Munsterman behoort tot de best gelezen artikelen van 2015 op Nieuwwij.nl: <http://www.nieuwwij.nl/verdieping/ongelovige-theoloog-1/>. Smedes realiseerde ook een samenwerking tussen het Universitair Centrum Sint-Ignatius te Antwerpen (UCSIA) en het DSTS, zodat UCSIA ook in Vlaanderen ruchtbaarheid gaf aan het DSTS-onderzoeksproject. Dat resulteerde in een interview met het invloedrijke weekblad *Tertio* en een publiekslezing in Antwerpen op 1 december, die door ruim honderd belangstellenden werd bijgewoond. Het DSTS-project heeft zo ook in Vlaanderen brede belangstelling gekregen.

Matthias Kaljouw richt zich in zijn onderzoek op de vraag hoe in het politieke domein op de huidige transformatie van religie in Nederland wordt gereageerd (religieuze verscheidenheid en *multiple religious belonging*). De focus ligt op de actuele discussie over de toekomst van het levensbeschouwelijk onderwijs. Daarbij gaat het om de inrichting van het duale onderwijsstelsel en de toekomst van het inhoudelijk onderwijs op basisscholen en op middelbare scholen (Platform Onderwijs2032). Welke plaats neemt religie in deze discussies in? En hoe wordt er gereageerd op de transformatie van religie? Welke betekenis wordt religie in het toekomstig onderwijs toebedeeld, gezien de groeiende religieuze diversiteit en het afnemen van institutionele religie in Nederland?

Het onderzoek resulteert in een bijdrage voor de DSTS-bundel over religieuze waarheid (zie 1.2). Het volledige onderzoek zal ook worden beschreven in een brochure van het DSTS. In deze brochure komt aan de orde welke gevolgen de transformatie van religie in Nederland heeft voor de betekenis van religie in het onderwijs.

Een eerdere publicatie in het kader van dit onderzoek verscheen in *De Linker Wang* en op Nieuwwij.nl, en werd besproken in magazine *Naar school!* van openbare onderwijsorganisatie VOS/ABB (Martin van den Bogaerdt, 'Theoloog pleit voor ontzuild onderwijs', in: *Naar school!* (2015) 1, 18-19).

Bart Mijland nam voor zijn onderzoek een voorstel van astronaut en natuurkundige Wubbo Ockels als uitgangspunt. Ockels schreef een open brief aan de mensheid die na zijn overlijden in 2014 werd gepubliceerd. Hij roept hierin op tot het vormen van een nieuwe religie, de *Happy Energy*-religie. Huidige religies verdelen, stelt Ockels, terwijl de mensheid eenheid nodig heeft om te kunnen overleven in een tijd van klimaatverandering. Ockels zet de mens centraal en brengt drie waardengedreven groepen bij elkaar in een nieuwe levensbeschouwing: gelovigen, humanisten en pleitbezorgers van duurzame ontwikkeling. Mijland problematiseert dit voorstel en schetst een alternatief. Hij beargumenteert waarom Ockels de drie groepen tekortdoet, een verkeerde focus aanbrengt en waarom de *Happy Energy*-religie niet het geschikte middel is om de onderliggende doelen te bereiken. Mijland's alternatief, biocultureel pluralisme, gaat uit van eigenheid van de groepen en ziet de

mensheid als een van de vele levensvormen op aarde. Mijland baseert zich daarbij op werk van Luisa Maffi, Bruno Latour en Whitney Bauman. Het artikel wordt in 2016 ter publicatie aangeboden aan het tijdschrift WaardenWerk.

Verder lag zijn taak op het inhoudelijk ondersteunen van de off-lineactiviteiten van 'Nieuwwij in het land'. Hij organiseerde een startbijeenkomst in de Gelagkamer van het Corvershof met potentiële partners uit Apeldoorn, Arnhem, Geleen en Sneek. Deze bijeenkomst vond plaats op 8 april en het verslag van deze bijeenkomst is te vinden onder deze link: <http://www.nieuwwij.nl/nieuws/aftrap-wj-in-het-land/>. Ook schreef hij een verslag van de eerste offline activiteit in samenwerking met het stadspastoraat in Arnhem. Op het symposium 'Om de lieve vrede' presenteerde Mijke Jetten de resultaten van haar promotieonderzoek over de interreligieuze dialoog. Manuela Kalsky reageerde op haar betoog vanuit het DSTS-onderzoek. Dit verslag is na te lezen op: <http://www.nieuwwij.nl/nieuw-wij/meer-liefde-door-de-interreligieuze-dialoog/>.

1.3 Boekproject 'waarheid'

Een tweede focus van het DSTS-onderzoek naar mrb is een boekproject, waarin de vraag naar de consequenties van de hybridisering van religiositeit voor opvattingen omtrent waarheid aan de orde komen. Immers, de vraag naar *veritas* is een van de centrale thema's in de dominicaanse traditie. Hoe staat het met religieuze waarheidsaanspraken in een samenleving die in toenemende mate door culturele en religieuze diversiteit wordt gekenmerkt? Een samenleving, waarin steeds meer mensen afstand doen van de traditionele religieuze tradities en zelf tegelijkertijd meerdere religieuze tradities omarmen. Betekent dit dat ze meerdere waarheden aanvaarden? Of doet religieuze waarheid er niet meer toe? Is de waarheidsvraag verwaterd of treedt er een verschuiving op in wat 'wij' als waarheid zien?

De werktitel van deze bundel is *Wat is waarheid?*. Het boek zal in 2016 bij Amsterdam University Press verschijnen onder redactie van André van der Braak en Manuela Kalsky. In 2015 zijn vijftien auteurs benaderd die deze vraag zullen beantwoorden vanuit hun eigen expertise.

De inhoudsopgave van het boek is als volgt:

Deel I: Waarheid als probleem in een tijd van *multiple religious belonging*

- Angela Roothaan, 'Het wijkend begrip van de waarheid'
- Holkje van der Veer, 'Zonder ervaring geen waarheid'
- Taede Smedes, 'Waarheid voor religieuze atheïsten'
- André van der Braak, 'Waarheid voor *dual believers*'
- Matthias Kaljouw, 'Religieuze waarheid in het hedendaags onderwijs'

Deel II: De dominicaanse traditie en de zoektocht naar *veritas*

- Erik Borgman, 'De voortdurende overmaat van de waarheid die God is'
- Ulrich Engel, 'De dominicaanse orde als Habermasiaanse *Kommunikationsgemeinschaft*'
- Leo Oosterveen, 'Ethiek en mystiek als bron van waarheidsvinding'
- André Lascaris, 'Niet de aperte leugen maar dogmatisme is de vijand van de waarheid'
- Hadewych Snijdewind, 'Schillebeeckx over waarheid'

Deel III: Waarheid in beweging

- Alex van Heusden, 'Waarheid: een werkwoord? Over waarheid in het vroege christendom'
- André Droogers, 'De ironische waarheid van het religieuze spel'
- Daan Oostveen, 'Chinese perspectieven op waarheid en *multiple religious belonging*'
- Peter Nissen, 'De voorlopigheid van de waarheid. Een vrijzinnig-christelijke benadering'
- Manuela Kalsky, 'Tussen waarheid en wijsheid: de waarheidsvraag in het licht van religieuze diversiteit'

Na *Flexibel geloven* en *De spiritualiteit van Meister Eckhart* is dit het derde boek dat in het kader van het onderzoeksproject verschijnt.

1.4 De spiritualiteit van Meister Eckhart

In november 2014 verscheen *De spiritualiteit van Meister Eckhart*. In 2015 vonden verschillende activiteiten plaats rondom deze bundel. Ook werd André van der Braak naar aanleiding van deze bundel uitgenodigd om op 28 mei de jaarlijkse Eckhartlezing te geven in het Albertinum te Nijmegen en werd door het Dominicanenklooster Huissen van 18 tot 20 september een kloosterweekend georganiseerd over Meister Eckhart, onder leiding van Marcel Braekers en Welmoed Vlieger. Zij schreven beiden een bijdrage voor *De spiritualiteit van Meister Eckhart*. In september 2016 zal weer zo'n weekend worden gehouden in het Dominicanenklooster te Huissen.

Naar aanleiding van het boek verscheen een aantal recensies, artikelen en blogs:

- "'Je bent bij de dingen, niet in de dingen': De praktische mystiek van Meister Eckhart', in: Volzin, januari 2015, 16-19.
- De actualiteit van Meister Eckhart voor een multireligieuze samenleving, in: Geloven onderweg, voorjaar 2015, 34-36.
- Zoeken naar God? God zoekt ons, <http://www.meerdanikzelf.nl/2015/02/zoeken-naar-god-god-zoekt-ons/>
- De spiritualiteit van Meister Eckhart. Een dominicaans mysticus in een multireligieuze samenleving, Lucepedia digitale theologische encyclopedie, <https://www.lucepedia.nl/dossieritem/27/de-spiritualiteit-van-meister-eckhart-een-dominicaans-mysticus-in-een-multirelig>
- De tekenen van de tijd: Meervoudige Religieuze Betrokkenheid, <http://www.verhaalenrite.nl/2014/12/22/tekenen-van-de-tijd/>

- Wat heb je nu aan Meister Eckhart?, Dominicaans Nederland,
<http://www.dominicanen.nl/2014/11/wat-heb-je-nu-aan-meister-eckhart/>
- Oek de Jong: 'Bij vlagen is Eckhart steeds weer aanwezig',
<http://www.nieuwwij.nl/verdieping/oek-de-jong-bij-vlagen-eckhart-steeds-weer-aanwezig/>
- Eckhart: Dominicaanse zenmeester?, Raad voor Levensbeschouwing en Religie Nijmegen,
<http://www.rlnijmegen.nl/tag/meister-eckhart/>
- Meister Eckhart, zenmeester of dominicaan?,
<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/meister-eckhart-zenmeester-of-dominicaan/>
en <http://www.dominicanen.nl/2015/05/dominicanen-moeten-hun-eckhart-terugclaimen/>
- Niet de daden heiligen ons, maar wij moeten de daden heiligen,
<http://www.nieuwwij.nl/interview/niet-de-daden-heiligen-ons-maar-wij-moeten-de-daden-heiligen/>
- Zenmeester Eckhart?,
<http://www.nieuwwij.nl/nieuw-wij/zenmeester-eckhart/>

2 De Edward Schillebeeckx-leerstoel voor Theologie en Samenleving

2.1 Achtergrond

Sinds 1 januari 2012 is de Edward Schillebeeckx-leerstoel voor Theologie en Samenleving aan de faculteit Godgeleerdheid van de VU gevestigd. De leerstoel is een initiatief van het Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving (DSTS) en De Nieuwe Liefde (DNL). Doel van de leerstoel, die op initiatief van Huub Oosterhuis is vernoemd naar de dominicaanse theoloog Edward Schillebeeckx, is het verbinden van theologie en samenleving in de geest van Schillebeeckx. Daartoe reflecteert de leerstoelhouder op religieuze transformaties in de hedendaagse samenleving. De leerstoel wordt bekleed door DSTS-directeur Manuela Kalsky. In het curatorium van de leerstoel hebben zitting: prof. dr. Hijme Stoffels (VU), drs. Ida Overdijk (DNL), prof. dr. Ruard Ganzevoort (VU) en prof. dr. Peter Nissen (voorzitter DSTS). Het curatorium kwam bijeen op 19 maart 2015. Het jaarverslag 2014 werd besproken en er werd vooruit gekeken naar de activiteiten in 2015.

2.2 Onderzoek vanuit de leerstoel

Op 1 december 2013 ging het NWO-onderzoeksproject 'Multiple Religious Belonging: Hermeneutical and empirical explorations of hybrid religiosity' van start. Door middel van conceptueel-hermeneutisch en empirisch onderzoek wordt het verschijnsel van *multiple religious belonging* (mrb) in kaart gebracht. Leerstoelhouder Manuela Kalsky geeft samen met prof. dr. André van der Braak (hoogleraar boeddhistische filosofie in dialoog met andere levensbeschouwelijke tradities, VU) leiding aan dit project. Gezamenlijk treden zij op als promotoren van de aan het onderzoeksproject verbonden promovendus, Daan Oostveen.

Gedurende 2015 werd verder aan dit onderzoeksproject gewerkt, waarin DSTS/Nieuwwij.nl, De Nieuwe Liefde (DNL), IKON-TV en de Vereniging van Geestelijk Verzorgers in Zorginstellingen (VGVZ) als maatschappelijke partners fungeren. Er vonden regelmatig bijeenkomsten van het onderzoeksteam plaats, waar de vorderingen en plannen voor de verschillende onderdelen van het project werden besproken.

Het hermeneutische deel van het onderzoek richt zich op het kritisch verhelderen van begrippen en categorieën die toegepast worden in de academische bestudering van religie, in het bijzonder vormen van hybride religiositeit. Er wordt aandacht besteed aan het westers theologisch discours op het gebied van *multiple religious belonging* en aan Japanse en Chinese benaderingen van dit fenomeen. Op basis van een comparatieve studie zal zicht worden verkregen op (on)mogelijkheden en voorwaarden voor *multiple religious belonging* in de westerse context.

Daarbij worden vier discourses onderscheiden: traditioneel, *lived religion*, pluralistisch, en post-traditioneel. Daarnaast zijn verschillende conceptuele kaders geïnventariseerd waar sprake is van religieuze hybriditeit (o.a. syncretisme, *multiple religious identity*, ongebonden spiritualiteit) en wordt een genealogische analyse

uitgevoerd van de begrippen *religion*, *belonging* en *multiple*. De resultaten van deze hermeneutische verkenningen maken deel uit van het proefschrift van Daan Oostveen.

In het empirische deelonderzoek zal met behulp van kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden zicht worden verkregen op hoeveel mensen in Nederland zich reeds vertrouwd voelen met de praktijk van *multiple religious belonging* en in welke vormen dit fenomeen wordt beoefend. Dit deel van het mrb-onderzoek wordt uitgevoerd door dr. Joantine Berghuijs (postdoc).

In samenwerking met onderzoeksbureau Motivaction vond in december 2014 een representatieve steekproef over mrb in Nederland plaats. De resultaten zijn in juni 2015 bekend gemaakt. Later zal op basis van deze gegevens een artikel in een academisch tijdschrift worden gepubliceerd. Tijdens de conferentie van de International Association for the History of Religion op 27 augustus in Erfurt, Duitsland, leidde Manuela Kalsky een internationaal mrb-panel. Joantine Berghuijs en Daan Oostveen presenteerden daar de resultaten van hun onderzoek. Prof. dr. Catherine Cornille en prof. dr. Michael von Brück presenteerden eveneens een paper. Inmiddels zijn online vervolgenquêtes over mrb uitgezet en neemt Joantine Berghuijs in het kader van het kwalitatief-empirisch onderzoek interviews af met mrb'ers.

Ook tijdens de conferentie van de American Academy of Religion (21-24 november) in Atlanta (VS), werd aan het Nederlandse mrb-project een panelbijeenkomst gewijd. Manuela Kalsky presenteerde een paper, evenals andere internationale onderzoekers. In 2016 zal zij samen met André van der Braak een themanummer over mrb redigeren van het tijdschrift *Open Theology* van uitgeverij De Gruyter.

2.3 Activiteiten vanuit de leerstoel

2.3.1 Onderwijs

- HOVO-collegereeks 'Flexibel geloven voorbij de grenzen van religies: *multiple religious belonging*' aan de VU, m.m.v. André van der Braak en Joantine Berghuijs, 5, 12, 19, 26 februari.
- Gastcollege over *multiple religious belonging* in de master-collegereeks 'Building Interreligious Relations', VU, 16 september.
- Samen met prof. dr. Thijl Sunier, college 'Religion, Identity and Conflict' voor *honours*-studenten van VU en UvA, VU, oktober-december.

2.3.2 Activiteiten leerstoel op de VU

Van 2 t/m 4 maart vond op de VU onder leiding van de leerstoelhouder het driedaagse symposium 'Religie doet ertoe' plaats. Net als in het jaar ervoor stond tijdens deze dagen de interactie tussen wetenschap en samenleving centraal. Maatschappelijk actuele thema's stonden op het programma, zoals de gebeurtenissen rondom het neerstorten van vlucht MH17 en de vraag naar gezamenlijke – nieuwe en oude – rouwrituelen. Er kwamen vragen aan de orde zoals: hoe kunnen we gezamenlijk rouwen in een multiculturele en multireligieuze

samenleving? Wat voor nieuwe rouwrituelen zijn er en hoe verhouden die zich tot de verschillende religieuze tradities? Wat komen begrafenisondernemers tegen, ritueelbegeleiders, predikanten en pastores? Het werd een interactieve dag met verhalen uit praktijk, theoretische reflecties en workshops.

De tweede dag stond in het teken van vooroordelen. De jongere generatie wetenschappers kwam aan het woord. Hoe wordt er gereflecteerd op islamofobie en antisemitisme? Waar liggen de wortels en kunnen religiewetenschappers en theologen hier iets tegen doen? Ook werd de hand in eigen boezem gestoken: tegen welke (voor-)oordelen en discriminatie lopen studenten op de VU aan? Daarnaast kon het publiek kennismaken met drie *best practices*: succesvolle praktijkvoorbeelden van interreligieuze ontmoeting en samenwerking.

Op dag drie werd de vraag gesteld of er behoefte is aan een theologische ombudsman die voor de rechten van religieuze minderheden in ons land opkomt. Gelovigen zijn in het geseclariseerde Nederland inmiddels immers in de minderheid.

Zo'n 350 personen bezochten de drie 'Religie doet ertoe'-dagen en ook in de media werd er door middel van interviews en verslagen veel aandacht aan besteed. Een compilatievideo van het symposium is te vinden op [Nieuwwij.nl](http://www.nieuwwij.nl): <http://www.nieuwwij.nl/video/video-religie-doet-ertoe/>.

In maart 2016 krijgt 'Religie doet ertoe' een vervolg. Centraal staat dan de vraag naar religie en levensbeschouwing in het onderwijs van de toekomst. De actuele aanleiding is het advies Onderwijs2032 dat Platform Onderwijs2032 in oktober 2015 aan de minister van OCW aanbod. In het najaar ging een voorbereidingsgroep, bestaande uit onderwijsdeskundigen (VU, Windesheim, Arkade), onder leiding van de leerstoelhouder met de inhoudelijke en coördinerende planning aan de slag.

2.3.2 Edward Schillebeeckx-bijeenkomst in De Nieuwe Liefde

Onder de titel 'Van God los: Het seculiere experiment' werd op 18 november in het kader van de leerstoel de jaarlijkse Schillebeeckx-bijeenkomst in De Nieuwe Liefde georganiseerd. Hoofdgast was Hans Boutellier, directeur van het Verwey Jonker Instituut en bijzonder hoogleraar Veiligheid en Burgerschap aan de VU. Zijn nieuwste boek, *Het seculiere experiment. Hoe we van God los gingen samenleven*, was een week eerder verschenen. Daarin maakt hij aan de hand van persoonlijke ervaringen en analyses van criminaliteit, diversiteit, seksualiteit, gezag en sociale orde de balans op van vijftig jaar seculiere samenleving in Nederland.

Na een inleiding op het boek door Boutellier, reageerden Felix Rottenberg (programmamaker en voorzitter van de Wiardi Beckman Stichting) vanuit de politiek en Manuela Kalsky vanuit theologisch perspectief op Boutelliers analyse van 'het seculiere experiment'. Aansluitend was er een podiumgesprek onder leiding van journalist Yvonne Zonderop, onder andere over de plaats van religie in een seculiere samenleving. Zihni Özdil, maatschappijhistoricus en wetenschappelijk docent aan de Erasmus Universiteit, gaf in een column zijn visie op geloof en ongeloof in een

seculiere samenleving; Amir Swaab zorgde voor een muzikale interpretatie van het thema.

De bijeenkomst werd door zo'n 120 mensen bezocht. Een videoregistratie van de avond is te vinden op: <http://denieuweliefde.com/programmas/van-god-los-het-seculiere-experiment-.616.html>, en via YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=VSQn9tdHFLc>.

Een verslag van de avond is te vinden op: <http://www.nieuwwij.nl/opinie/het-seculiere-experiment-top-of-flop-2/>.
Zie voor de inhoudelijke bijdrage van de leerstoelhouder: <http://www.nieuwwij.nl/verdieping/ik-ben-een-seculiere-theoloog/>.

2.3.3 Verdere activiteiten leerstoel in De Nieuwe Liefde

In 2014 werd voor het eerst op Tweede Pinksterdag een publieksbijeenkomst georganiseerd vanuit de leerstoel in samenwerking met Nieuwwij.nl, de IKON en De Nieuwe Liefde. Het thema van deze bijeenkomst was 'Wijsheid - Voorbij alle wijsheid' en het programma was opgebouwd rond de presentatie van het boek *Zij is altijd soms. Vrouwelijke gestalten van compassie* van zenleraar Ton Lathouwers. In een vraaggesprek vertelde Lathouwers aan Colet van der Ven dat het boek een weerslag is van zijn levenslange zoektocht naar vrouwelijke symbolen van genade, compassie en erbarmen.

Het eerste exemplaar van *Zij is altijd soms* overhandigde Lathouwers aan KRO/NCRV presentator Annemiek Schrijver, die een gesproken recensie verzorgde. In de middag vonden verschillende 'geestrijke' workshops plaats rond meditatie, labyrint lopen en het ritueel van de Keti Koti-tafel, een geritualiseerde herdenking van de afschaffing van de slavernij. De muzikale omlijsting werd verzorgd door Chazan Petra Katzenstein. Zij vertelde over het Hebreeuwse woord *sjechina* - een andere vrouwelijke gestalte van compassie - dat 'Gods inwoning op aarde' betekent en ze zong joodse liederen begeleid door gitarist David de Vries. Een andere muzikale bijdrage kwam van het Maha Karuna Ch'an-koor, dat onder leiding van Paul Triepels sutra's zong.

2.4 Internationale functies

Manuela Kalsky maakte in 2015 deel uit van het International Advisory Board van het onderzoeksproject 'Religion und Dialog' van de Akademie der Weltreligionen, Universität Hamburg. Andere leden van dit gremium zijn em. prof. dr. Paul Knitter (Vanderbilt), prof. dr. Perry Schmidt-Leukel (Münster), prof. dr. Reinhold Bernhardt (Basel) en prof. dr. Volker Küster (Tübingen). In die hoedanigheid nam Kalsky van 24 tot 26 juni deel aan de conferentie 'Religion and Dialogue in modern Societies'. Deze conferentie is onderdeel van het onderzoeksproject en vond plaats aan de universiteit van Hamburg.

2.5 Begeleiding promovendi

Manuela Kalsky begeleidde in 2015 zes promovendi:

- Nora Asrami: *Identiteitsontwikkeling van jongvolwassen moslims in Nederland*. Promotor met als co-promotor dr. Alma Lanser-van der Velde.
- Daan Oostveen: *Hermeneutische aspecten van multiple religious belonging*. Promotor samen met prof. dr. André van der Braak.
- Adriana Balk: *Incest, godsbeelden en posttraumatische groei*. Promotor samen met prof. dr. Ruard Ganzevoort.
- Huub Purmer: *Meaning and Leadership in Emerging Communities*. Promotor samen met prof. dr. Joke van Saane en prof. dr. Maarten Verkerk (Maastricht/Eindhoven).
- Ghariba Loukouli: *Muslim Families outside the Healthcare System: a Cross-Cultural Examination*. Promotor samen met prof. dr. Hans Reinders.
- Sin Ai Kim: *Theological Analysis of Gender Discrimination among Korean Women Missionaries*. Promotor met als co-promotoren dr. Miranda Klaver en dr. Nicola Slee (Queens, Birmingham).

2.6 Stagiaire bij de leerstoel

Rosa van Bottenburg liep van september t/m december 2015 stage bij Nieuwwij.nl en de Edward Schillebeeckx-leerstoel in het kader van haar onderzoeksstage Religiewetenschappen van de Universiteit Leiden. Zij deed onderzoek naar de visie van moslima's op vrijheid. De interviews die zij afnam in het kader van dit onderzoek werden op Nieuwwij.nl gepubliceerd. Zie bijvoorbeeld: <http://www.nieuwwij.nl/interview/vrouwen-zijn-vrijer-in-de-islam-dan-mensen-denken/>. Meer over haar stage valt te lezen in 8.1.1.

2.7 Lezingen en publicaties vanuit de leerstoel

Een overzicht van lezingen en publicaties die (mede) in het kader van de leerstoel tot stand kwamen, is opgenomen in hoofdstuk 7.

3 Samenwerking in dominicaans verband

3.1 Overleg met het Dominicaans Platform Nederland (DPN)

Op 17 april 2015 namen Manuela Kalsky, DSTS-directeur, en Frans Peperzak, DSTS-penningmeester, deel aan het Strategisch Overleg van het Dominicaans Platform Nederland te Utrecht. Een maand later, op 19 mei 2015, vond het halfjaarlijkse overleg plaats van het dagelijks bestuur van het DSTS met twee vertegenwoordigers van het DPN, Agnes Grond en Rob Treep. Bij dat overleg werd kennisgemaakt met Thijs Caspers als nieuwe contactpersoon voor het DSTS vanuit het DPN. Het volgende overleg, op 29 september 2015, vond plaats met drie vertegenwoordigers van DPN, voorzitter Jan van Hooydonk en de DPN-bestuursleden Leo Oosterveen en Thijs Caspers. Deze bijeenkomst had een evaluatief karakter. Er werd zowel inhoudelijk gesproken over het onderzoeksprogramma van het DSTS als financieel en organisatorisch over het DSTS als instituut. Op basis van dit overleg schreef het DPN op 13 november een evaluatieve brief met enkele beleidsadviezen aan het DSTS. Het gesprek wordt in 2016 voortgezet.

3.2 Festiviteiten 800 jaar dominicanen

Het dominicaanse jubileumjaar loopt van 7 november 2015 tot en met 21 januari 2017. Ook het DSTS zet zich in voor dit feestjaar. Er was overleg met Arjen Broers als coördinator van de landelijke activiteiten. André van der Braak nam op 1 mei namens het DSTS deel aan een werkconferentie *800 jaar dominicanen* in het Dominicanenklooster te Huissen. Tijdens die bijeenkomst ontmoetten alle betrokken partijen elkaar en wisselden ze hun ideeën uit over de festiviteiten in 2016. Meer informatie is te vinden op de website van 800 jaar dominicanen: <http://www.800jaardominicanen.nl/>.

Er zullen vanuit het DSTS in het kader van het jubileumjaar verschillende activiteiten plaatsvinden, waarbij de nadruk ligt op het voortzetten van de rode draad van de dominicaanse traditie in de huidige tijd. Speerpunten zijn de organisatie van een lezingenreeks over historische dominicanen, de publicatie van een interviewserie met mensen uit de dominicaanse geledingen op Nieuwwij.nl en publicatie van een serie waarin Nederlandse dominicanen geportretteerd worden met hun favoriete voorwerp. Per 1 oktober is Tanja van Hummel als parttime stafmedewerker op het DSTS aangenomen. Zij is verantwoordelijk voor de uitvoering van het, in overleg met de directeur opgestelde, DSTS-programma in het kader van 800 jaar dominicanen.

De volgende activiteiten zijn reeds in 2015 uitgevoerd:

- Interview met Stefan Magnus o.p. onder de titel 'Sex, Money, Power'.
<http://www.nieuwwij.nl/interview/sex-money-power/>
- Verslag van de bijeenkomst 'Rumoer van het Nieuwe' van de dominicaanse leken-gemeenschap in de Dominicuskerk te Utrecht.
Bij deze bijeenkomst waren Manuela Kalsky en Tanja van Hummel aanwezig.
<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/rumoer-van-het-nieuwe/>

- Roy Clermons, lekendominicaan, publiceerde in december een column in een serie 'columns van lekendominicanen' op Nieuwwij.nl.
<http://www.nieuwwij.nl/column/mens-heb-je-nut-of-heb-je-waarde/>
- Erik Borgman, lekendominicaan, publiceerde een kerstcolumn op Nieuwwij.nl.
<http://www.nieuwwij.nl/column/mag-ik-dan-bij-jou-een-kerstvraag/>
- Interview met Mary Amata OP, dominicanes van St. Cecilia uit Nashville, VS. Samen met twee andere zusters woont en werkt zij in Sittard.
<http://www.nieuwwij.nl/interview/we-are-all-the-beloved/>
- Henk Jongerius, dominicaan en tot 1 mei 2015 promotor van de lekendominicanen, schreef een column over licht en Oud en Nieuw.
<http://www.nieuwwij.nl/column/licht-in-de-duisternis/>

In 2016 zal de lezingencyclus plaatsvinden, die bestaat uit de volgende onderdelen:

- De universele mystiek van Ibn al-Arabi (1165-1240) en Meister Eckhart (1260-1327). André van der Braak (DSTS), zaterdag 9 april 2016
- Bartolomé de las Casas (1484-1566) en de wereld van de indianen. Jorge Castillo (RU), zaterdag 23 april 2016
- Vincent Shigeto Oshida (1922-2003) en de wereld van het boeddhisme. André van der Braak, zaterdag 4 juni 2016

Daarnaast zal de interviewserie voortgezet worden, zullen er meer columns van lekendominicanen verschijnen en zal de portrettenserie gestart worden. Ook zal er van vrijdag 2 september t/m zondag 4 september 2016 een studieweekend plaatsvinden onder de titel 'Waarheid in een tijd van *multiple religious belonging*'. Tijdens dit weekend, in het Dominicanenklooster in Huissen, zal de presentatie van het DSTS-boek over waarheid plaatsvinden.

3.3 Landelijk Projectenoverleg van dominicaanse projecten

DSTS-directeur Manuela Kalsky is lid van het overleg van de coördinatoren van de dominicaanse projecten, het Landelijk Projectenoverleg (LPO). In 2015 kwam dit overleg twee keer bij elkaar. Op 17 april 2015 vond het jaarlijkse strategisch overleg plaats tussen het DPN en de dominicaanse projecten.

4 Project W!J en de multimediale website Nieuwwij.nl

Het W!J-project van het DSTS zet zich in voor het overbruggen van de wij-zij- tegenstellingen in Nederland. Dit project bestaat uit de multimediale website Nieuwwij.nl, in 2015 uitgebreid met activiteiten in het land, ook wel offline activiteiten genoemd.

4.1 Doelstelling

De medewerkers van project W!J streven naar een samenleving waarin alle Nederlanders zich thuis voelen, ongeacht hun politieke, culturele of levensbeschouwelijke achtergrond. Zij bouwen aan een 'nieuw wij', dat niet op uitsluiting, maar op participatie van alle burgers is gericht. Het uitgangspunt hierbij is: verbind de verschillen!

De website Nieuwwij.nl wordt ingezet als communicatieplatform. Op dit platform wordt gepoogd de verschillen tussen mensen en hun meningen te verbinden. De website biedt plaats aan controversiële meningen, stimuleert de discussie en past wederhoor toe.

Het aantal bezoekers van Nieuwwij.nl steeg dit jaar gestaag en kwam uit op een gemiddelde van 60.000 unieke bezoekers per maand. Het jaarverslag van project W!J is te vinden op www.nieuwwij.nl en op www.dsts.nl.

Daarnaast is dit jaar een begin gemaakt met de offline activiteiten. In Apeldoorn, Deventer, Arnhem en Rotterdam zijn bijeenkomsten georganiseerd door Cees van Bockel en Sarah Schoch. Meer hierover is te vinden onder 2.4.

4.2 Nieuwe ontwikkelingen bij Nieuwwij.nl

In 2015 is er een aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen Nieuwwij.nl en andere organisaties tot stand gekomen, dan wel verder uitgebouwd. Het betreft de samenwerking met De Nieuwe Liefde, centrum voor debat, bezinning en poëzie in Amsterdam, en met het IKON-televisieprogramma *De Nieuwe Wereld*.

4.2.1 Tweede Pinksterdag

In 2014 werd voor het eerst op Tweede Pinksterdag een publieksbijeenkomst georganiseerd vanuit de Edward Schillebeeckx-leerstoel (zie hoofdstuk 3) in samenwerking met Nieuwwij.nl, de IKON en De Nieuwe Liefde. De bedoeling was om hier een jaarlijks terugkerende bijeenkomst van te maken. Zo vond op 25 mei, Tweede Pinksterdag 2015, de tweede bijeenkomst plaats. Colet van der Ven, IKON-presentator, en Manuela Kalsky, leerstoelhouder en directeur van het DSTS/Project W!J, leidden het programma. Meer hierover is te lezen in hoofdstuk 3.

4.2.2 De Nieuwe Wereld

In 2015 begonnen de uitzendingen van het IKON-televisieprogramma *De Nieuwe Wereld*. Dit programma is een samenwerking tussen IKON-tv, Nieuwwij.nl en De Nieuwe Liefde. DSTS- en project W!J-directeur Manuela Kalsky is een vast lid van het

panel, evenals Nieuwwij-medewerker Enis Odaci en Nieuwwij-hoofdredacteur Chantal Suissa-Runne. *De Nieuwe Wereld* wordt uitgezonden op de zondag vanaf 11.30 uur op NPO 2.

4.3 Medewerkers project W!J

Manuela Kalsky was als directeur van het DSTS eindverantwoordelijk voor project W!J. Zij verrichtte pr-werkzaamheden, gaf lezingen en deed de fondsenwerving. Deze fondsenwerving verzorgde ze in het voorjaar samen met Jop Hamelynck en Ernst-Jan Kloosterhuis. In het najaar werkte ze hiervoor samen met Agnes van der Sluijs en Chantal Suissa-Runne.

Ida Overdijk was tot 1 oktober hoofdredacteur van Nieuwwij.nl. Zij is per 1 oktober opgevolgd door Chantal Suissa-Runne. Greco Idema bekleedde de functie van eindredacteur. Mariska Jansen had tot 1 oktober redactionele en coördinerende taken. Per 1 oktober volgde Tanja van Hummel haar op. Daarnaast is per 1 september Enis Odaci aangeschoven als redacteur.

Door het jaar heen waren in totaal vijftien freelance medewerkers en zes vrijwilligers bij Nieuwwij.nl betrokken als redacteurs, columnisten, camjo's (camerajournalisten) en interviewers.

4.4 'Nieuwwij in het land' - offline activiteiten

In 2015 vonden er verschillende offline activiteiten plaats. Met deze activiteiten houden Agnes van der Sluijs, Chantal Suissa-Runne, Sara Schoch en Cees van Bockel zich bezig. Cees van Bockel zet zich in voor 'Nieuwwij lokaal', Sara Schoch geeft een activiteit met het stiltecafé AdemInn in Rotterdam vorm, en Agnes van der Sluijs en Chantal Suissa-Runne zijn in oktober gestart met het ontwikkelen van projecten in het onderwijs en het bedrijfsleven.

4.4.1 Nieuwwij lokaal

Cees van Bockel tilde binnen 'Nieuwwij in het land' het deelproject 'Nieuwwij lokaal' van de grond. Dit project ging op 8 april van start in Amsterdam. Daar kwamen circa vijftien personen samen uit zes verschillende plaatsen om van gedachten te wisselen over de mogelijkheid en wenselijkheid van een 'nieuw wij' in hun woonplaats. De bijeenkomst werd geleid door Manuela Kalsky, Bart Mijland en Cees van Bockel.

Vervolgens vonden er in Deventer, Apeldoorn en Arnhem oriënterende gesprekken onder leiding van Cees van Bockel plaats. In Arnhem vond op 26 september een symposium plaats over de praktijk van de interreligieuze dialoog. Dit symposium werd door project W!J in samenwerking met het Stadsbestuur Arnhem georganiseerd. Op dit symposium waren zo'n vijftig mensen aanwezig. De helft van de deelnemers gaf aan in een vervolgbijeenkomst geïnteresseerd te zijn. Die vervolgbijeenkomst vond plaats op 5 november. Bij deze bijeenkomst werd geoefend met het dialooggesprek. Zeven mensen gaven aan voor 'Nieuwwij lokaal' actief willen worden in Arnhem.

4.4.2 AdemInn en Nieuwwij

AdemInn is een stiltecafé in Rotterdam dat in juni 2015 haar deuren opende. Het is een project van de Kloostertuin, dominicaans centrum voor spiritualiteit in Rotterdam. Sara Schoch, medewerker van project W!J, en Leonie van Staveren, projectleider van AdemInn, onderzochten de mogelijkheden voor samenwerking. Dit deden ze door in augustus kleine verkennende activiteiten te organiseren in AdemInn. De beoogde doelgroep bestaat uit Rotterdammers tussen de 25 en 35 jaar met verschillende culturele en religieuze achtergronden.

4.4.3 Publieksactiviteiten

Verder vonden er in 2015 enkele publieksactiviteiten plaats. Nieuwwij.nl was samenwerkingspartner bij de Keti Koti 24-uurs dialoogestafette en het dialoogontbijt op 30 juni en 1 juli. Dit publieksevenement werd georganiseerd door de Stichting Keti Koti Tafels in samenwerking met kenniscentrum Atria en Nieuwwij.nl, ter herdenking van de afschaffing van de slavernij in Nederland op 1 juli 1863. Verslagen van de publieksevenementen zijn op Nieuwwij.nl te vinden:

<http://www.nieuwwij.nl/opinie/mijn-keti-koti/> en

<http://www.nieuwwij.nl/video/video-keti-koti-24-uurs-dialoogestafette/>.

De in 2014 op het DSTS opgerichte 'klankbordgroep Vrouwen en islam' zette haar bijeenkomsten voort in 2015. Deze groep vrouwen van islamitische, christelijke, joodse en niet-religieuze huize komt iedere zes weken samen om het werk van vooruitstrevende islamitische denkers te bespreken. Op Nieuwwij.nl wordt verslag gedaan van deze inspirerende bijeenkomsten. Zie bijvoorbeeld:

<http://www.nieuwwij.nl/opinie/moeten-we-bevrijd-worden-van-de-boerka/>.

Eind augustus 2015 werd in de norbertijner Abdij van Berne te Heeswijk-Dinther het weekend 'Komt een hindoe in het klooster' georganiseerd, als variant op de eerdere succesvolle 'Komt een vreemde in het klooster'-weekenden. Een groep van 21 mensen kwam bij elkaar voor twee dagen van ontmoeting en gezamenlijke viering. Voor zover bekend was dit het eerste dialoogweekend in Nederland voor hindoes en niet-hindoes. Een verslag hiervan is te vinden op Nieuwwij.nl:

<http://www.nieuwwij.nl/video/video-komt-een-hindoe-in-het-klooster/>.

4.5 Nieuwwij internationaal

In 2015 zijn gesprekken in Antwerpen van start gegaan om te onderzoeken of er een Belgische versie van Nieuw Wij tot stand kan komen. Ook in Duitsland en Zweden waren gesprekken over mogelijke samenwerking.

4.6 Bijzondere bijeenkomsten medewerkers Nieuwwij.nl

Op donderdag 2 juli gingen redactie en medewerkers van Nieuwwij.nl een dag uit in Rotterdam. Zij nuttigden een lunch in de zon op één van de nieuwe culturele hotspots van de stad, maakten een stadswandeling onder leiding van een sprankelende stadsgids en brachten een bezoek aan het stiltecafé AdemInn (zie hierboven onder 4.4.2).

5 European Project for Interreligious Learning (EPIL)

Sinds 2009 is het DSTS zowel inhoudelijk als organisatorisch betrokken bij het European Project voor Interreligious Learning (EPIL), dat opgericht werd in 2002. Dit internationale dialoogproject richt zich op islamitische en christelijke vrouwen met de bedoeling kennis van elkaars geloofsovertuigingen te bevorderen en cultuurhistorische achtergronden te leren verstaan. Er worden ervaringen uitgewisseld en er wordt samen gestudeerd om zo van verschillen te leren en deze voor de interreligieuze en interculturele dialoog vruchtbaar te maken.

De in EPIL participerende landen zijn op dit moment Oostenrijk, Bosnië-Herzegovina, Turkije en Nederland. EPIL heeft een internationaal bestuur met leden uit alle deelnemende landen. Het project omvat een studieprogramma van twee en een half jaar, waarbij de deelnemers elk half jaar gedurende een week bij elkaar komen in een van de deelnemende landen. Elk land vaardigt een evenredig aantal studenten af met een islamitische of christelijke achtergrond. De landelijke studententeams worden elk begeleid door twee academische begeleiders die hen het hele studietraject terzijde staan en tussentijds met hen bijeenkomen om leeropdrachten in eigen land uit te voeren.

Het bestuur van EPIL bestond in 2015 uit Sabiha Haskic-Husić (president, Bosnië-Herzegovina), Manuela Kalsky (vicepresident, Nederland), Wies Houweling (Nederland), Barbara Heyse-Schaefer (Oostenrijk) en Emel Topçu (Turkije). Coördinator van EPIL was Halima Husic (Bosnië-Herzegovina).

In de zomer van 2015 werd bij de EPIL-jaarvergadering in Sarajevo een boek gepresenteerd dat een terugblik vormde op de inzichten die in zes jaar EPIL vergaard zijn, onder de titel *Towards a pedagogy of religious diversity*. Hieraan werd bijgedragen door verschillende mensen die in de loop van de jaren bij EPIL betrokken waren, onder wie DSTS-directeur Manuela Kalsky.

5.1 Nieuwe leergang EPIL

In 2015 is een nieuwe leergang van EPIL van start gegaan. De werving van de Nederlandse studentes is gedaan door Manuela Kalsky, in samenwerking met dr. Stella van de Wetering en dr. Geertje de Vries. Stella van de Wetering en Geertje de Vries traden bij de vorige EPIL-leergang op als begeleiders van de Nederlandse studentes en zullen ook de studentes van de nieuwe leergang begeleiden.

5.1.1 Eerste module van de nieuwe leergang in Turkije

De eerste module van de nieuwe EPIL-leergang vond plaats in Istanbul van 17 t/m 23 oktober 2015. Behalve zes Nederlandse studentes ging ook Stella van de Wetering mee. Geertje de Vries, de tweede begeleider van de Nederlandse groep, was verhinderd. Het programma bestond uit kennismakingsactiviteiten en lezingen van onder anderen EPIL-bestuursleden Manuela Kalsky – ‘How to live in a World of Religious Pluralism’ – en Sabiha Husić – ‘Peace Building in Everyday Life’. Een dag werd gewijd aan een open conferentie (*national event*) met drie lezingen verzorgd

door Mehmet Pacaci, Ahmed Zildzic en opnieuw Manuela Kalsky rond het thema 'Identity, Discrimination and Islamophobia'. Deze lezingen werden gevolgd door workshops, die werden geleid door de drie sprekers. Naast studieuze activiteiten waren er ook excursies en was er tijd om Istanbul te bezichtigen.

Meer informatie over EPIL is te vinden op www.epil.ch.

6 Overige activiteiten van DSTS-medewerkers

Manuela Kalsky nam deel aan:

- De dialooggesprekken tijdens de Keti Koti 24-uurs dialoogestafette, 30 juni.
- Opening Mandela-huis, Amsterdam, 18 juli.
- Prinsjesdagontbijt, Den Haag, 11 september.
- Festival of Hope and Light, Kasteel Wittenburg, Wassenaar, 13 november.

André Lascaris nam deel aan:

- Bijeenkomsten van de Girard Studiekring VU, Amsterdam op 23 januari, 27 maart, 22 mei, 25 september en 7 november.
- Afscheid van Ad Leijs als algemeen secretaris van de Konferentie Nederlandse Religieuzen, 2 oktober.

Taede Smedes nam deel aan:

- Bezoek aan Abdij van Berne, Heeswijk-Dinther, 19-21 augustus 2015, aangeboden door Nieuwwij.nl.
- Artis Symposium over geloof en wetenschap, georganiseerd door SCEM, Artis Amsterdam, 12 juni 2015.
- Mini-symposium 'Posttheïsme', georganiseerd door het Gronings Theologisch Werkgezelschap en de Faculteit Godgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Groningen, 26 januari, (<http://www.rug.nl/ggw/news/events/2015/mini-symposium-gronings-theologisch-werkgezelschap>).

Bart Mijland nam deel aan:

- 'Aftap Nieuwwij in het land', DSTS, Amsterdam, 8 april.
- Symposium 'Om de lieve vrede', Stadspastoraat Arnhem en DSTS, Arnhem, 26 september.
- Publieksprogramma Schillebeeckx-leerstoel 'Van God los', DSTS en De Nieuwe Liefde, Amsterdam, 18 november.

7 Afzonderlijke bijdragen van de stafleden

7.1 Publicaties

7.1.1 Manuela Kalsky

Boeken

- *Het realistisch idealisme van een 'nieuw wij'*. Vijftiende J.H. van Oosbreelezing. Delft: Eburon 2015.

Artikelen in boeken en tijdschriften

- 'Auf der Suche nach einem "neuen Wir". Frauen in Umgang mit religiöser und kultureller Vielfalt', in: Anna Steinpatz, Silvia Artz, Dominik Elmer (Hrsg.), *Katharinafeier Kritisch-theologisch-feministisch. Eine Nachlese*. Frankfurt a.M.: Peter Lang Edition 2015, 207-222.
- 'In Search of a "New We" in the Netherlands: Interreligious Multimedia Projects and their Contribution to Social Coherence', in: André van der Braak, Dedong Wei and Caifan Zhu (eds.), *Religion and Social Cohesion. Western, Chinese and Intercultural Perspectives*. Amsterdam: VU University Press, 2015, 169-179.
- 'How to Live in a World of Religious Pluralism', in: Reinhild Traitler and Teny Pirri-Simonian (eds.), *Towards a Pedagogy of Religious Diversity. The European Project for Interreligious Learning 2002-2013*. Antelias (Libanon): Printing House of the Armenian Catholicosate of Cilicia, 2015, 224-238.
- 'Die Suche nach dem guten Leben für Alle', in: Ingrid Grave, Jordana Schmidt, und Monika Zangerle (Hrsg.), *Frauen in der Kirche? Unverzichtbar*. Freiburg: Paulusverlag, 2015, 89-94.
- 'Pelgrimeren in een multireligieus landschap', in: *ICA*, september 2015, 18-20.
- 'Twintig jaar later – Srebrenica', in: *De Linker Wang*, oktober (2015), 14-15.

Artikelen op internet

- 'De radicaliteit van Lucas'. Preek Dominicuskerk, Amsterdam, 11 januari, <http://dominicusamsterdam.nl/wp-content/uploads/Overweging20150111.pdf>
- 'Thuis is waar je niet in een hokje wordt gestopt'. Lunchpreek in De Nieuwe Poort, 24 februari 2015, <http://www.denieuwepoort.org/nl/nieuws/thuis-is-waar-je-niet-in-een-hokje-wordt-gestopt-het-pleidooi-van-manuela-kalsky>
- 'Looking for a New We. Creating connectedness in pluralist societies'. Lezing voor Stockholms Stift, Svenska Kyrkan. Gepubliceerd op website Svenska Kyrkan, <http://www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/looking-for-a-new-we>
- 'How to preserve and develop co-operation and peace in Europe? Searching for a "new we"'. Conferentie UPF Nederland 'How to Preserve and Develop Co-operation and Peace in Europe?', 25 juli 2015, <http://www.nieuwwij.nl/verdieping/how-to-preserve-and-develop-co-operation-and-peace-in-europe-searching-for-a-new-we/>
- 'Blijf in de waarheid'. Overweging Dominicuskerk, Amsterdam, 27 september, <http://dominicusamsterdam.nl/wp-content/uploads/Overweging20150927.pdf>

7.1.2 André Lascaris

Artikelen

- 'Op één been sta je beter', in: *Geloven Onderweg*, 133 (2015), voorjaar, 22-24.
- 'De schoenmaker blijft niet langer bij zijn leest', in: *Geloven Onderweg*, 133 (2015), najaar, 9-11.
- 'Profeten van de liefde', in: *Kerugma*, 59 (2015), 91-96.

Publicaties op Meerdanikzelf.nl

- 'Persoonlijke vroomheid is niet genoeg', 7 januari
- 'Terroristentheater', 14 januari
- 'Oecumene voorbij de kennismaking', 21 januari
- 'Credo tussen hypothese en gebed', 28 januari
- 'Naastenliefde: Jezus' radicale versie', 4 februari
- 'Zoeken naar God? God zoekt ons', 11 februari
- 'Carnaval: feest zonder context', 18 februari
- 'Empathie is geen naastenliefde', 25 februari
- 'André Lascaris: een eigentijdse prediker', 2 maart (interview met *Mariënborg Magazine*; een uitgebreidere versie hiervan is verschenen op <http://www.dominicanen.nl/2015/03/andre-lascaris-een-eigentijdse-prediker/>)
- 'W.F. Hermans en de gruwel van rancune', 4 maart
- 'Kansen voor dogmaloos bijbellezen', 11 maart
- 'Happy St. Patrick's Day!', 17 maart
- 'Einde aan het "rationele" kapitalisme?', 25 maart
- 'Je bent niet erg zichtbaar, wel proefbaar', 30 maart (interview; een uitgebreidere versie hiervan is verschenen op <http://www.huissen.dominicanen.nl/interviews.htm>)
- 'Verrijzenis: geen reanimatie van een lijk', 1 april
- 'Eijk: gevangene zonder twijfel', 8 april
- 'Het basisinkomen: een uitweg?', 15 april
- 'Jezus en het basisinkomen', 22 april
- 'Koning: alleskunner, zondebok of...', 29 april
- 'Over de hoogste vorm van vrijheid', 6 mei
- '"Eerste steen" of alleen mensen zegenen?', 12 mei
- 'Over gelijk hebben en krijgen', 20 mei
- 'De kleur van macht of van Pinksteren?', 27 mei
- 'Ik ben liever onvolmaakt', 3 juni
- 'Over het belang van namen', 17 juni
- 'Een encycliek als een loflied', 24 juni
- 'Het gruwelijke Europese sprookje', 14 juli
- 'Gouden feest met bijsmaak', 3 augustus
- 'Teleurstellende nieuwe Armstrong', 24 augustus (doorplaatsing van Nieuwwij.nl)
- 'Ons fundament is een ijsvloer', 26 augustus
- 'De blinde vlek van *Zomergasten*', 2 september
- 'Gezocht: geboden die verbinden', 10 september
- 'Ondergang om vrede en recht', 22 september

- 'Armoedige kleding als feestkleed', 24 september
- 'Offeren? Dat is sport, geen geloof', 1 oktober
- 'Is het erg dat het Nederlands sterft?', 13 oktober
- 'Het einde van de monarchieën', 28 oktober
- 'Bekeerd door René Girard', 17 november
- 'De kerk moet een rommeltje blijven', 24 november
- 'Over geweld en wat je kunt doen', 7 december
- 'Het leven is een experiment', 15 december
- 'Mens, speel nu koning der aarde', 21 december
- 'Weg met kerstgedachte en kerstgevoel', 23 december

7.1.3 André van der Braak

Artikelen in boeken en tijdschriften

- 'Nonviolence and violence in Buddhism', in: Fernando Enns und Wolfram Weisse (Hrsg.), *Gewaltfreiheit und Gewalt in den Religionen. Politische und Theologische Herausforderungen*. Münster: Waxmann, 2015, 247-258.
- 'De actualiteit van Meister Eckhart voor een multireligieuze samenleving, in: *Geloven onderweg*, voorjaar 2015, 34-36.
- 'Die viele Gesichter des modernen Buddhismus,', in: *Miteinander – Nebeneinander – Gegeneinander. Ökumenische Rundschau*, 4 (2015) 4, 499-510.
- 'Terug naar de Dao of opstijgen naar het Ene? Westerse en Chinese wegen naar bevrijding', in: *Filosofie Magazine*, 25 (2015) 4, 35-39.

7.1.4 Taede Smedes

Artikelen in boeken en tijdschriften

- 'Post-theïsme als natuurwetenschappelijk credo?', in: *Kerk en theologie*, jaargang 66 (2015), 2, 122-133.
'Religieus atheïsme en het sacrale. Over de hedendaagse metamorfose van religieuze waarheid', artikel ingediend als bijdrage aan Manuela Kalsky en André van der Braak (red.), *Wat is waarheid?* (te verschijnen in 2016).

Artikelen op internet

- Book review *Eric Dietrich, Excellent Beauty: The Naturalness of Religion and the Unnaturalness of the World*,
<https://ndpr.nd.edu/news/63178-excellent-beauty-the-naturalness-of-religion-and-the-unnaturalness-of-the-world/>
- 'Het religieuze atheïsme van John Dewey',
<http://www.debezieling.nl/het-religieuze-atheïsme-van-john-dewey/>

7.1.5 Matthias Kaljouw

Bijdragen aan boeken en artikelen in tijdschriften

- 'Onderwijs: bezield boven de zuilen. Vrijheid van onderwijs voorbij de oude richtingen', in: *De Linker Wang*, oktober (2015), 6-7.

7.2 Publicaties op Nieuwwij.nl

7.2.1 Manuela Kalsky

- 'Twintig jaar later - Srebrenica' (4 oktober 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/verdieping/twintig-jaar-later-srebrenica/>
- 'Kerst is het feest van de compassie met het kwetsbare in ons en onder ons' (interview, 22 december 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/interview/kerst-is-feest-compassie/>

7.2.2 André Lascaris

- 'Demonstraties' (3 februari 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/demonstraties/>
- 'Natuurverschijnsel en menselijk handelen' (19 februari 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/natuurverschijnselen/>
- 'W.F. Hermans en de gruwel van rancune' (4 maart 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuw-wij/wf-hermans-en-de-gruwel-van-rancune/>
- 'IS-strijders: misdadigers én slachtoffers' (16 maart 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/is-strijders-misdadigers-slachtoffers/>
- 'We moeten op zoek naar een nieuw "wij" (31 maart 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/we-moeten-op-zoek-naar-een-nieuw-wij/>
- 'Laat de kerk een betrouwbare gesprekspartner zijn voor homo's en gezinnen' (6 april 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/laat-de-kerk-een-betrouwbare-gesprekspartner-zijn-voor-homos-en-gezinnen/>
- 'Monarchieën' (28 april 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/monarchieen/>
- 'Democratie' (4 juni 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/democratie/>
- 'Waar gaat de nieuwe encycliek van de paus over?' (2 juli 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuw-wij/waar-gaat-de-nieuwe-encycliek-van-de-paus-over/>
- 'Boek van Armstrong over religie en geweld teleurstellend' (15 augustus 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/lascaris-boek-van-armstrong-over-religie-en-geweld-teleurstellend/>

7.2.3 André van der Braak

- 'Kent het boeddhisme geen geweld?' Over boeddhisme en geweld(loosheid) (31 januari 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuw-wij/kent-het-boeddhisme-geen-geweld/>
- 'Een kaartje voor oma in de hemel'. Over geloof en ongeloof (4 maart 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuw-wij/kaartje-voor-oma-de-hemel/>
- 'Mindfulness anyone?' Over de kritische discussie rondom mindfulness (31 maart 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/column/mindfulness-anyone/>
- 'Meister Eckhart, zenmeester of dominicaan?' (27 april 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/meister-eckhart-zenmeester-of-dominicaan/>

- ‘Een kloof waar niks overheen past?’ Over geloof en ongeloof (5 mei 2015), <http://www.nieuwwij.nl/column/een-kloof-waar-niks-overheen-past/>
- ‘Waarom hebben vrouwen meer obstakels op pad van verlichting dan mannen?’ (23 mei 2015), <http://www.nieuwwij.nl/video/waarom-hebben-vrouwen-meer-obstakels-op-pad-van-verlichting-dan-mannen/>
- ‘Zenmeester Eckhart?’ Over Eckhartlezing in Albertinum (16 juni 2015), <http://www.nieuwwij.nl/column/zenmeester-eckhart/>
- ‘Katholieke Zen – In memoriam Chris Smoorenburg’. Over de interreligieuze dialoog tussen christendom en boeddhisme (29 oktober 2015), <http://www.nieuwwij.nl/column/katholieke-zen-in-memoriam-chris-smoorenburg/>
- ‘Volgeling van Jezus en Boeddha?’ Over *multiple religious belonging* (17 december 2015), <http://www.nieuwwij.nl/onderzoek/volgeling-van-jezus-en-boeddha/>

7.2.4 Taede Smedes

- ‘Nieuw project over religieus atheïsme en religieus naturalisme’, beschrijving van zijn DSTS-onderzoek (18 februari 2015), <http://www.nieuwwij.nl/verdieping/nieuw-project-religieus-atheïsme-en-religieus-naturalisme/>
- ‘Exploring philosophically and theologically forms of “religious atheism”’, Engelstalige beschrijving van zijn DSTS-onderzoek (19 februari 2015), <http://www.nieuwwij.nl/internationaal/new-research-project-exploring-philosophically-theologically-forms-religious-atheism/>
- ‘God bestaat niet maar toch dobbelt Hij’, recensie van boek Nick Broers (30 maart 2015), <http://www.nieuwwij.nl/opinie/god-bestaat-niet-maar-toch-dobbelt-hij/>
- ‘De doorbraak van het atheïsme?’, zijn kijk op het toenemende atheïsme in Nederland (13 juni 2015), <http://www.nieuwwij.nl/opinie/de-doorbraak-van-het-atheïsme/>
- ‘Kan een ongelovige theoloog wel een theoloog zijn? (1)’, eerste deel in een online briefwisseling met Hendro Munsterman (15 juni 2015), <http://www.nieuwwij.nl/verdieping/ongelovige-theoloog-1/>
- ‘Kan een ongelovige theoloog wel een theoloog zijn? (2)’, tweede brief aan Hendro Munsterman (17 juni 2015), <http://www.nieuwwij.nl/verdieping/kan-een-ongelovige-theoloog-wel-een-theoloog-zijn-3/>
- ‘Nee, God is niet gehandicapt – contra Reinier Sonneveld’, opiniebijdrage tegen een column van Reinier Sonneveld (25 september 2015), <http://www.nieuwwij.nl/verdieping/nee-god-is-niet-gehandicapt-contra-reinier-sonneveld/>
- ‘Een “aardse mystiek” voor filosofische zinzoekers’, recensie van een boek van Arnold Ziegelaar (20 oktober 2015), <http://www.nieuwwij.nl/opinie/een-aardse-mystiek-voor-filosofische-zinzoekers/>
- ‘Recensie van “Gedoofde kaarsen en uitslaande vlammen”’, boekrecensie (17 december 2015), <http://www.nieuwwij.nl/opinie/recensie-gedoofde-kaarsen/>

7.2.5 Matthias Kaljouw

- 'Onderwijs: beziend boven de zuilen'. Over onderwijsvrijheid en religieuze diversiteit (2 oktober 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/verdieping/onderwijs-beziend-boven-de-zuilen/>

7.2.6 Bart Mijland

- 'Gloria Wekker over het culturele archief van Nederland.' Interview over intersectioneel denken (17 maart 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/interview/gloria-wekker-het-culturele-archief-van-nederland/>
- 'Niet invechten, maar verantwoordelijkheid nemen.' Interview met Guity Mohebbi over discriminatie op de arbeidsmarkt (4 april 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/interview/niet-invechten-maar-verantwoordelijkheid-nemen/>
- 'Het ware gezicht van Lodewijk Asscher?' Column over de Martin Luther King jr-lezing van minister Asscher (10 april 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuwwij-community/het-ware-gezicht-van-lodewijk-asscher/>
- 'Aftrap 'W|J in het Land'.' Verslag bijeenkomst project 'Nieuwwij in het Land' (15 april 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/aftrap-wj-in-het-land/>
- 'Gelijk = Gelijk? wint LHBT Innovatieprijs 2015.' Nieuwsbericht over de uitreiking van de LHBT Innovatieprijs 2015 te Den Haag (18 mei 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/gelijk-gelijk-wint-lhbt-innovatieprijs-2015/>
- 'Esther Captain: "We zijn niet meer gevaarlijk genoeg".' Interview over drie Indische generaties in Nederland (21 mei 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/esther-captain-we-zijn-niet-meer-gevaarlijk-geenog/>
- 'Meer dan één zwarte bladzijde?' Artikel over kolonialisme en slavernij in het Nederlands onderwijs (27 juni 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/verdieping/meer-dan-een-zwarte-bladzijde/>
- 'Vanwaar die reacties op de dood van Mitch Henriquez?' Column over de reacties in de (social) media n.a.v. de dood van Mitch Henriquez door politiegeweld (30 juni 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/verdieping/vanwaar-die-reacties-op-de-dood-van-mitch-henriquez/>
- 'Mitch Henriquez: Bezorgde burgers schrijven open brief.' Interview met Anousha Nzume, Sunny Bergman en Denise Jannah over de open brief n.a.v. de dood van Mitch Henriquez (5 juli 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/opinie/mitch-henriquez-bezorgde-burgers-schrijven-open-brief/>
- 'El Ouali deed precies het juiste.' Column over uitspraken van politicus Nourdin El Ouali over homoseksualiteit (27 juli 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/opinie/el-ouali-deed-precies-het-juiste/>

- 'Meer liefde door de interreligieuze dialoog.' Verslag van symposium 'Om de lieve vrede' (29 september 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/nieuw-wij/meer-liefde-door-de-interreligieuze-dialoog/>
- 'Vluchtelingen mogen van ons wel wat soberheid verwachten.' Column over asielcrisis (12 oktober 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/opinie/vluchtelingen-mogen-van-ons-wel-wat-soberheid-verwachten/>
- '#Zeghet of zeg *het* niet.' Recensie van *Djinn* van Tofik Dibi (7 november 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/opinie/zeghet-of-zeg-het-niet/>
- 'Vrijheid van meningsuiting is niet onderhandelbaar.' Video-interview met Irshad Manji (15 november 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/interview/irshad-manji-vrijheid-van-meningsuiting-is-niet-onderhandelbaar/>
- 'Het geweld van de witte natuurramp.' Recensie van *Tussen de wereld en mij* van Tanehisi Coates, (11 december 2015),
<http://www.nieuwwij.nl/opinie/het-geweld-van-de-witte-natuurramp/>

7.3 Lezingen en presentaties

7.3.1 Manuela Kalsky

- 'De radicaliteit van Lucas'. Overweging Dominicuskerk, Amsterdam, 11 januari.
- 'Geloven in veelvoud. Leren omgaan met religieuze diversiteit'. Lezing voor de Katholieke Universiteit Leuven, 13 januari.
- Keynote speech 'Ruimte maken voor elkaar' bij aftrap van de landelijke campagne tegen racisme 'Onderhuids', Den Haag, 19 januari.
- Lezing over mrb als 'Zeichen der Zeit' op de studiedag 'Zeichen der Zeit. Wo Kirche sich verwickeln lässt', Bisdom Trier, 24 januari.
<https://www.youtube.com/watch?v=2WQbWtmP0mY>
- Gesproken recensie bij de presentatie van het boek *Jan Amos Comenius. Zijn leven, missie en erfenis* van Henk Woldring, Vrije Universiteit Amsterdam, 30 januari.
- Lezing op de studiedag naar aanleiding van de publicatie van *Het gaat om jouw zoektocht, niet om ons levensanker. Een nieuw perspectief voor de vrijzinnigheid*, Bennekom, 31 januari.
- Keynote speech bij Sikh-bijeenkomst voor interreligieuze dialoog 'Religies tegen extremisme', Amsterdam, 20 februari.
<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/video-religies-tegen-extremisme/>
- Lunchpreek, De Nieuwe Poort, Amsterdam 24 februari.
- 'Vieren - Omzien - Verbinden, avond met Manuela Kalsky', De Nieuwe Stad, Protestantse Gemeente Amsterdam Zuidoost, 26 februari.
- Statement en deelname aan panel over levensbeschouwing op openbare scholen, Hogeschool Windesheim Zwolle, 18 maart.
- 'Mrb en de omgang met religieuze diversiteit', PKN-gemeente Oegstgeest, 25 maart.
- 'Spiritueel Verlangen. Zingeving voorbij de grenzen van religies', Werkgroep 'Er is meer', Veldhoven, 9 april.
- Dagvoorzitter bij het KNR-symposium over de Gezinssynode: 'Scheurtjes laten licht door', Utrecht, 22 april.

- 'Looking for a New WE in Times of Crisis', internationale conferentie 'Regional Dialogue Europe, Bosnia-Herzegovina', Sarajevo, 4 mei.
- Keynote speech 'Looking for a New We. Creating connectedness in pluralist societies', Medarbetarmöte 2015, Svenska Kyrkan, Stockholmstift, Stockholm, 22 mei.
- Lezing over mrb op inspiratiedag 'De spirituele tekenen van deze tijd', Graalbeweging, Utrecht, 6 juni.
- Podiumbijdrage tijdens de presentatie van het boek *Towards a pedagogy of religious diversity*, Islamitische Universiteit, Sarajevo, 13 juni.
- Lezing 'Wijsheid heeft haar huis gebouwd...', Comenius Leergang 'Wijsheid in leiderschap', Driebergen, 22 juni.
- Lezing 'Nieuw wij in Amsterdam' voor het Straatpastoraat Amsterdam, 3 juli.
- 'How to preserve and develop co-operation and peace in Europe? Searching for a "new we"'. Bijdrage aan conferentie UPF Nederland 'How to Preserve and Develop Co-operation and Peace in Europe?', Den Haag, 25 juli.
- Lezing 'Een nieuw wij in Nederland', Melyoon Event, Amsterdam, 28 juli.
- Lezing 'Religie(s) in beweging', Comenius Leergang 'Sociale Wetenschappen', Dalfsen, 3 september.
- Lezing 'Civil Society and a New We' op het symposium 'Religion, State and the Media in Dialogue: Indonesian and Dutch Perspectives', Indonesische ambassade, Den Haag, 25 september.
- Inleiding op het symposium 'Om de lieve vrede', Stadspastoraat Arnhem en Nieuwwij Lokaal, Arnhem, 26 september.
- 'Blijf in de waarheid'. Overweging Dominicuskerk, Amsterdam, 27 september.
- Dagvoorzitter bij de KNR-studiedag 'Religieus leven en de flexibele mens' over de toekomst van het religieuze leven, Nijmegen, 8 oktober.
- Lezing 'Grenzen vervagen' op het symposium 'Onbegrensd ID', Veerstichting, Leiden, 15 oktober.
<https://www.youtube.com/watch?v=c9X6fV8wgAM>
- Lezing en workshop op KAGEM-conferentie 'Islamophobia' in het kader van de EPIL-module 'Identity, discrimination and islamophobia', Istanbul, 20 oktober.
- 'Iedereen in Nederland verdient een eerlijke kans', bijdrage in panel bij slotmanifestatie 'Onderhuids', Felix Meritis, Amsterdam, 28 oktober.
- 'In search for a new we', TEDx Breda, 5 november.
<https://www.youtube.com/watch?v=6mnyFqA8ggk>
- Podiumbijdrage als reactie op 'het seculiere experiment', Schillebeeckx-avond 'Van God los', De Nieuwe Liefde te Amsterdam, 18 november.
<http://www.nieuwwij.nl/verdieping/ik-ben-een-seculiere-theoloog/>
- Lezing 'Religiöse Vielfalt im Netz. Theologie im Zeitalter der Digitalisierung', Ringvorlesung Universität Duisburg-Essen, Essen, 8 december.

7.3.2 André van der Braak

- 'Violence and nonviolence in Buddhism.' Lezing voor de Akademie für Dialog, Hamburg, 12 januari.

- 'Christendom en boeddhisme.' Lezing voor remonstranten, gemeente Twente, Hengelo, 31 januari. Meditatieweekend Dominicanenklooster Huissen, 20-22 februari.
- Eckhartlezing, Albertinum Nijmegen, 28 mei.

7.3.3 Taede Smedes

- 'Atheïsme: Een religieuze wormkuur?', lezing Interkerkelijke Stuurgroep Kerk en Samenleving, Best, 14 januari 2015.
- Lezing over posttheïsme en religieus naturalisme, minisymposium 'Posttheïsme' georganiseerd door het Gronings Theologisch Werkgezelschap en de Faculteit Godgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 26 januari 2015. <http://www.rug.nl/ggw/news/events/2015/mini-symposium-gronings-theologisch-werkgezelschap>
- Deelname debat over 'De robot als mens', Tegenlicht Meetup, georganiseerd door de VPRO, Pakhuis de Zwijger, Amsterdam, 13 mei 2015. <https://dezwijger.nl/programma/de-robot-als-mens>
- 'Over de mythe van een conflict tussen geloof en wetenschap', lezing symposium over geloof en wetenschap, georganiseerd door SCEM, Artis Amsterdam, 12 juni 2015.
- 'Langzaam afscheid van "geloof en wetenschap"?' column uitgesproken ter gelegenheid van de Dijksterhuislezing 2015, Radboud Universiteit, Nijmegen, 16 september 2015. <https://tasmedes.wordpress.com/2015/09/17/langzaam-afscheid-van-geloof-en-wetenschap/>
- 'Weg met geloof én ongeloof!? Een blik voorbij de polarisatie van "theïsme versus atheïsme"', lezing aan de Universiteit van Antwerpen/UCSIA, 1 december 2015.

7.4 Academische activiteiten

7.4.1 Manuela Kalsky

Bijzondere leerstoel

Twee dagen per week bijzonder hoogleraar Edward Schillebeeckx-leerstoel voor Theologie en Samenleving, Faculteit der Godgeleerdheid, VU Amsterdam.

Papers op conferenties

- 'Der Umgang mit religiöser und kultureller Diversität. Ein Beispiel: www.nieuwwij.nl', Theologisieren in der Gegenwart der/s Anderen. Jugendliche und religiöse Diversität in der Schule. 5. Tagung des Netzwerkes Jugendtheologie, TU Dortmund, 6-7 maart.
- 'Interreligious Dialogue in the internet', 5th Conference of the international research project ReDi: 'Religion and Dialogue in modern Societies', Universität Hamburg, 24-26 juni.
- Voorzitter panel over *multiple religious belonging*, XXI Quinquennial World Congress, International Association for the History of Religion, Erfurt, 23-29 augustus.
- 'Multiple Religious Belonging: A Paradigm Shift from Theological Unity to Transreligious Multiplicity', 2015 AAR Annual Meeting, Atlanta (VS), 21-24 november.

- 'The Interreligious Multimedia "New We" Project and Its Contribution to Dutch Civil Society', International Conference 'Religion, Media And Civil Society', St. Andrew's Biblical Theological Institute, Moskou, 10-13 december.

Colleges en gastcolleges

- HOVO-collegereeks over mrb, gebaseerd op het boek *Flexibel geloven*, m.m.v. André van der Braak en Joantine Berghuijs, Vrije Universiteit, Amsterdam, 5-26 februari.
- Gastcollege over *dual belonging* in de master-collegereeks 'Building interreligious relations' van prof. dr. Marianne Moyaert, 16 september.
- Collegereeks 'Religion, Identity and Conflict' voor *honours*-studenten van VU en UvA, samen met prof. dr. Thijl Sunier, 27 oktober-3 december.

Curatoria

- Lid curatorium bijzonder leerstoel Kerk in de context van de Islam (prof. dr. Bernhard Reitsma).
- Lid curatorium Kerk en Wereld-leerstoel Nieuwe en vernieuwende vormen van christelijke gemeenschap in hun betekenis voor de Nederlandse samenleving, PThU-locatie Groningen (prof. dr. Joep de Hart).

Overig

- Deelname bijeenkomst over de grondslag van de VU, Amsterdam, 8 september.
- Welkomstwoord namens de faculteit Godgeleerdheid voor onderzoekers Queens, 25 september.

7.4.2 André van der Braak

Deelname aan conferenties en bijeenkomsten

- Werkconferentie 800 jaar Dominicanen, Dominicanenklooster Huissen, 1 mei.
- Expertmeeting met theoloog Gavin D'Costa over *multiple religious belonging*, Vrije Universiteit, 4 juni.
- World Congress of the International Association of the History of Religions, Erfurt, Duitsland, 23-28 augustus.
- American Academy of Religions, Atlanta, VS, 20-23 november.
- Expertmeeting met theoloog David Ford over 'God, scripture and education', 18 december.

7.5 Media

7.5.1 Manuela Kalsky

Televisie: De Nieuwe Wereld

- Panellid bij het tv-programma *De Nieuwe Wereld*.
- 8 november: in gesprek met Hans Boutellier over zijn boek *Het seculiere experiment*.
- 20 december: in gesprek met Rik Torfs, rector van de KU Leuven, over filantropie met Kerstmis: mirre, wierook en goud of schijnheilige zelfprofilering?

Radio:

- Radio-interview bij *Wierook en Pepermunt*, NCRV/RKK, 10 januari.
http://www.manuelakalsky.net/images/wierook_en_pepermunt20150110.mp3
- 'Over de vormgeving van religie', Radio Swammerdam, 25 oktober.
<http://www.amsterdamfm.nl/radio-swammerdam-over-de-vormgeving-van-religie/>

Interviews in kranten en tijdschriften:

- 'Doorbreek vooroordelen, zoek de verschillen', in: *Reformatisch Dagblad*, 2 april.
http://www.refdag.nl/opinie/doorbreek_vooroordelen_zoek_de_verschillen_1_902003
- 'Doei instituut, hallo kamertje: Onze kerken lopen leeg, maar we blijven religieus'. Interview in *De Nieuwe Koers*, juni, 22-25.
- 'Kerkcriticus Küng heeft een onverwoestbaar geloof in de mens', korte interviews over autobiografie Hans Küng (met o.a. Erik Borgman en Kees Kok), *Trouw*, 8 oktober.
<http://www.trouw.nl/tr/nl/4464/Religie-filosofie/article/detail/4158815/2015/10/08/Kerkcriticus-Kung-heeft-een-onverwoestbaar-geloof-in-de-mens.dhtml>
- 'In Nederland heerst een aversie tegen religie'. Interview in *NRC Handelsblad*, 24 december.
<http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/12/24/in-nederland-heerst-een-aversie-tegen-religie-1568375>

Theologisch Elftal Trouw:

- 'Uitwas van het eeuwig jong blijven', 17 april.
- 'Grenzen als levende organismen', 18 september.

7.5.2 André Lascaris

Interviews in kranten en tijdschriften:

- 'Een eigentijdse prediker' in: *Mariënborg Magazine*, 8 april, 52 (2015), 14-16.

7.5.3 André van der Braak

Televisie: De Nieuwe Wereld

- Gesprek over uitkomsten van het *multiple religious belonging*-onderzoek en aankondiging van de publieksbijeenkomst op de Tweede Pinksterdag, 24 mei.

Radio:

- Radio-interview over vijftien jaar Boeddhistische Omroep in Nederland, *De Nachtgast*, BOS, 30 december 2015.

Interviews in kranten en tijdschriften:

- 'Boeddha en Maria', in: *Kwadrant*, kwartaaltijdschrift remonstranten, januari 2015.

7.5.4 Taede Smedes

Interviews in kranten en tijdschriften:

- ‘Categorieën verdampen door zwevende (on)gelovigen’, interview met Vlaams weekblad *Tertio*, 25 november 2015, 824, 5.
<http://www.tertio.be/magazines/824/artikels/grote-grijze-zone-tussen-geloof-en-ongeloof>.
Een beknopte samenvatting verscheen op Katholiek.nl:
<http://www.katholiek.nl/actueel/de-ene-atheist-is-de-andere-niet/>
- Interview met Taede Smedes, door Elze Sietzema-Riemer: ‘Voedingsbodem voor antireligieuze sentimenten is steeds vruchtbaarder geworden’, 19 december 2015.
<http://www.nieuwwij.nl/interview/voedingsbodem-antireligieuze-sentimenten/>

7.5.5 Matthias Kaljouw

Interviews in kranten en tijdschriften:

- ‘Theoloog pleit voor ontzuid onderwijs’, in *Naar school!* (2015) 1, 18-19.

7.6 Lidmaatschappen en werkgroepen

7.6.1 Manuela Kalsky

- Interreligious Conference of European Women Theologians (ICETH)
- European Society of Women in Theological Research (ESWTR)
- American Academy of Religion (AAR)
- Landelijk onderzoeksnetwerk van het IWFT (OPP)
- Werkgroep Overleg Instituten (WOI) van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR)
- Landelijk projectenoverleg (LPO) van dominicaanse projecten
- Interuniversitaire werkgroep ‘Pluralisme en dialoog’
- Halfjaarlijks Overleg Dominicuskerk, Amsterdam

7.6.2 André Lascaris

- Lid werkgroep Girard Studiekring, Amsterdam
- Conference for Violence and Religion (COVER)
- Werkgenootschap van Katholieke Theologen in Nederland
- Europese Vereniging voor Katholieke Theologie
- Commissie Werving Nederlandse Provincie van de Dominicanen

7.7 Besturen, redacties en adviesgroepen

7.7.1 Manuela Kalsky

- Lid redactieraad *Tijdschrift voor Theologie*
- Lid redactieraad *Ophef*
- Vicepresident van het European Project of Interreligious Learning (EPIL)

8 Staf en Bestuur DSTS

8.1 Staf en directie

In 2015 bestond de staf uit:

Vaste stafleden:

- prof. dr. Manuela Kalsky, directeur (1 fte)
- dr. Heleen Ransijn, office manager (0,78 fte)
- dr. André Lascaris (incidenteel)

Tijdelijk staflid:

- Tanja van Hummel MA, sinds 1 oktober 2015 (0,3 fte)

Freelance onderzoeker:

- prof. dr. André van der Braak (0,33 fte)

Tijdelijke onderzoekers:

- dr. Taede Smedes (0,5 fte)
- Matthias Kaljouw MA (0,33 fte)
- Bart Mijland MA (0,4 fte)

Medewerkers op afstand:

- Marlies Geuns/Administratiebureau T.M. Kersten, financiële administratie
- Karel Peijnenborg/Carine Dingemans, ICT-ondersteuning

De leiding van het DSTS en van project WIJ was in handen van Manuela Kalsky. In haar functie als directeur van het DSTS nam zij deel aan de vergaderingen van het DSTS-bestuur, de bijeenkomsten van het dagelijks bestuur en bijeenkomsten met het Dominicaans Platform Nederland (DPN). Zij droeg de verantwoordelijkheid voor project WIJ, inclusief de fondsenwerving. Bij dit laatste werd zij in 2015 ondersteund door Jop Hamelynck en Ernst-Jan Kloosterhuis, en vanaf het najaar door Chantal Suissa-Runne en Agnes van der Sluijs.

8.1.1 Stageplaatsen bij het DSTS

Dit jaar waren er bij het DSTS drie stagiaires, waarvan er één stage liep vanuit de Edward Schillebeeckx-leerstoel en twee stage liepen bij Nieuwwij.nl.

Rosa van Bottenburg liep van september tot en met december 2015 stage bij de het DSTS in het kader van de leerstoel, en liep als onderdeel daarvan ook mee op de redactie van Nieuwwij.nl. Zij studeert Religiewetenschappen aan de Universiteit Leiden.

Bij het DSTS deed Rosa van Bottenburg onderzoek naar de visie van moslima's op vrijheid. De interviews die zij afnam in het kader van dit onderzoek zijn later bewerkt voor publicatie op Nieuwwij.nl. Zij nam deel naar de 'klankbordgroep Vrouwen en islam' die sinds 2014 op het DSTS bij elkaar komt, ging naar debatbijeenkomsten, en liep daarnaast een dag mee bij De Nieuwe Liefde tijdens de voorbereidingen voor de

Edward Schillebeeckx-avond van 12 november. Hierover schreef ze artikelen die op Nieuwwij.nl werden gepubliceerd. Rosa werd vanuit Nieuwwij.nl begeleid door Tanja van Hummel.

Ina Veldman liep van 1 februari tot en met 31 oktober stage bij Nieuwwij.nl vanuit het Opleidingsinstituut voor theologie, levensbeschouwing en geestelijke begeleiding in Vrijzinnig Perspectief (OVP). Voor haar onderzoeksvraag 'Nieuwe rituelen of de nieuwe mens?' interviewde zij vier mensen die elk op een andere manier bezig zijn met rituelen. Deze interviews werden gepubliceerd op Nieuwwij.nl. Voor deze serie schreef ze ook het inleidende en het afsluitende artikel. Daarnaast nam Ina Veldman deel aan een ontmoetingsweekend van vrouwen uit het jodendom, de islam en het christendom in het Dominicanenklooster in Huissen met als thema 'Volharding'. Daarover schreef ze samen met Annego Hogebrink het artikel 'Met Hagar (Hajar) in Huissen' (<http://www.nieuwwij.nl/nieuws/met-hagar-hajar-huissen/>). Na afloop van haar stage bleef zij aan Nieuwwij.nl verbonden als medewerker Rituelen.

Dominique Kok begon in oktober met haar stage bij Nieuwwij.nl, als aanvulling op haar master Religiewetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Zij heeft enkele interviews gehouden en lezingen en evenementen bijgewoond. De interviews hield ze onder anderen met rabbijn Awraham Soetendorp in het kader van de jubileumeditie van de Week van Respect en met prof. Irene Zwiep over de mogelijke opheffing van de ban op Spinoza (<http://www.nieuwwij.nl/interview/jezus-kruis-spinoza-ban/>). Deze interviews werden gepubliceerd op Nieuwwij.nl. Samen met Greco Idema gaf Dominique Kok vorm aan de samenwerking tussen het IKON-programma *De Nieuwe Wereld* en Nieuwwij.nl.

Ina Veldman en Dominique Kok werkten samen aan een serie op Nieuwwij.nl rond de kerstdagen, over het thema 'licht'.

8.2 Bestuur

Samenstelling van het bestuur in 2015:

- prof. dr. Peter Nissen (voorzitter)
- ing. Frans Peperzak (penningmeester)
- Pia Wolthuis (secretaris)
- prof. dr. Sophie van Bijsterveld (sinds juni)
- Hannie van Dijk
- drs. Herman Kaiser
- mr. Hendrik Vis

Halverwege 2015 kreeg het bestuur van het DSTS versterking van prof. dr. Sophie van Bijsterveld, hoogleraar 'Religie, Recht en Samenleving' aan de Radboud Universiteit en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Zij zal in het voorjaar van 2016 Peter Nissen opvolgen als bestuursvoorzitter.

Het bestuur vergaderde in 2015 vijf maal: op 17 februari, 22 april, 23 juni, 30 september en 16 december. Alle bestuursbijeenkomsten vonden plaats in

Amsterdam. Tussentijds vond regelmatig overleg via de mail plaats tussen het dagelijks bestuur en de directeur van het DSTS.

Vaste punten van overleg waren:

- Opstellen financieel jaarverslag 2015 en begroting 2016.
- Voortgang van het DSTS-onderzoeksprogramma en het daarmee verbonden NWO-onderzoeksprogramma over *multiple religious belonging* aan de Vrije Universiteit.
- De aanstelling van tijdelijke DSTS-onderzoekers (bestuurslid Hendrik Vis maakte deel uit van de sollicitatiecommissie).
- De voorbereiding van nieuwe bundels en activiteiten .De voortgang van Nieuwwij.nl (benoeming nieuwe hoofdredacteur, financiën en de werving van subsidies voor dit project).
- De werkzaamheden van de directeur als hoogleraar op de Edward Schillebeeckx-leerstoel aan de VU.
- De contacten met de dominicaanse beweging in Nederland en contacten met De Nieuwe Liefde te Amsterdam .

Bijzondere aandacht kregen dit jaar:

- De voorbereiding van het achtste eeuwfeest van de dominicanen.
- De bestending van de samenwerking tussen DSTS en project WIJ.
- De voortgang van het promotietraject van Nora Asrami .
- Het versterken van de internationale contacten.
- Het aankomende gasthoogleraarschap van Manuela Kalsky aan de universiteit Hamburg.

De voorzitter van het DSTS is tevens voorzitter van het curatorium van de Edward Schillebeeckx-leerstoel aan de VU, dat op 19 maart vergaderde. Tussentijds vond overleg plaats met De Nieuwe Liefde te Amsterdam, de mede-instellende instantie van de leerstoel, over de continuering van de samenwerking. Bijzondere aandacht kregen de inbreng vanuit de leerstoel in het onderwijsprogramma van de VU en de inzet van de leerstoelhouder voor de VU-publieksactiviteit 'Religie doet ertoe'.

Er is ook een aantal maal overleg geweest tussen het bestuur van het DSTS en het Dominicaans Platform Nederland (DPN). Meer hierover is te lezen in paragraaf 7.1.

Het bestuur was vertegenwoordigd bij verschillende activiteiten van het DSTS, zoals de bijeenkomst 'Wijsheid – voorbij alle wijsheid' op Tweede Pinksterdag (25 mei 2015) in De Nieuwe Liefde, de uitvaart van oud-DSTS-medewerker prof. dr. Ad Willems o.p. op 30 oktober 2015 en de Schillebeeckx-avond op 18 november 2015 rond het boek *Het seculiere experiment* van Hans Boutellier.

9 Vooruitblik

Op verschillende plaatsen in dit jaarverslag wordt reeds verwezen naar activiteiten in 2016. Het vieren van 800 jaar dominicanen gaat in het nieuwe jaar door; het DSTS zal daar middels verschillende evenementen een bijdrage aan leveren. De inzichten van de tijdelijke DSTS-onderzoekers worden in het voorjaar van 2016 gepubliceerd. En in het najaar wordt het boek *Wat is waarheid?* gepresenteerd.

Verder is er een nieuwe DSTS-website in de maak. Ook de huisstijl is dringend toe aan vervanging, en krijgt een nieuw uiterlijk in 2016. Op bestuurlijk gebied komt er eveneens een vernieuwing aan: prof. dr. Peter Nissen zal de voorzittershamer van het bestuur in het voorjaar overdragen aan prof. dr. Sophie van Bijsterveld. Alvast op deze plaats onze grote dank aan Peter Nissen voor zijn jarenlange inhoudelijke en bestuurlijke inzet voor het DSTS en de Edward Schillebeekx-leerstoel voor Theologie en Samenleving aan de Vrije Universiteit.

In 2016 gaat het laatste jaar van het mrb-onderzoeksproject op het DSTS in. Ook de eerste vijf jaar van de Edward Schillebeekx-leerstoel voor Theologie en Samenleving aan de VU zitten er dan op. Er zal in 2016 een nieuw onderzoeksproject moeten worden opgezet dat op het DSTS en via de leerstoel zal worden uitgevoerd. Wederom zal daarbij worden gezocht naar een verbinding tussen academisch onderzoek en actuele vragen in de samenleving.

Van april tot juli zal de directeur van het DSTS en leerstoelhouder Manuela Kalsky voor drie maanden als gasthoogleraar verbonden zijn aan de Akademie der Weltreligionen van de universiteit in Hamburg, Duitsland. Naast onderwijstaken behoren publieke optredens in de stad Hamburg tot haar opdracht. Beide staan in het teken van het gezamenlijke mrb-onderzoeksprogramma van het DSTS en de VU. Vragen naar de omgang met religieuze transformaties en met interreligieuze diversiteit in Europa zullen in 2016 centraal blijven staan in het werk van het DSTS.